

לפרשת שמות – תשע"ב

עניין של בחירה

אבשלום מאירסדורף

נאמר: "ולמען תספר באוזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתים בהם וידעתם כי אני ה'". {שמות י, א-ב}

נאמר בפרשתינו: "ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה ויזכר אלהים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים". {שמות ב', כג-כד}

נשאלת שאלה: מדוע בני ישראל צעקו רק על קושי העבודה?

מדוע לא צעקו על דברים נוספים? למשל, על עצם הדבר שנשללה חירותו, על שעם אחר שולט בו. אלא שידוע שעבד שהוא "קניין כספו" של האדון אינו מעלה על דעתו שניתן לערער על עצם שלטון אדונו. כל מרצו מופנה להקל על עומס עבודתו. אי לכך בני ישראל נאנחים מן העבודה. אך משנאמר:

"וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים" מתחילה גאולתם, מתחיל שחרור העול והכפייה האכזרית של פרעה עד שהם הופכים להיות לאט לאט "בעלי בתים" כפי שנאמר:

"דבר נא באוזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב" {שמות י"א, ב}.

אין כאן לא פקודה ולא ציווי אלא בקשה של ה'. כביכול אמר הקב"ה למשה רבנו: בני ישראל אתם יכולים לעשות כרצונכם. ודבר מעניין קורה בד בבד בזמן שבני ישראל משתחררים מעולו של פרעה, שוקע אט אט פרעה לתוך עבדות, אין הוא יכול לעשות כרצונו. מלך מלכי המלכים מחזק את לבו.

בני ישראל יוצאים מעבדות ונכנסים לחירות אך חייבים לדעת את "כי אני ה' המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים" {שמות ו' ז'}. אמנם האדם הוא בעל בחירה, אך יש לו לדעת שהבחירה היא מצומצמת בתוך מסגרת כללית כלל עולמית. ובנוסף אצל היהודי יש מסגרת כלל ישראלית שממנה הוא לא יכול להתנתק. בבואנו לקרוא את ספר שמות עם ישראל לומד ומפנים אט אט את הבחירה החופשית.

לבחור בין מצווה לעבירה. אמנם בחירה אך כפוף לתורת ישראל, כפוף לקבלת מרות הקב"ה בעולם וככל יהודי אנו שמחים לקבל זאת כפי שנקרא בהמשך הספר: "נעשה ונשמע" {שמות כ"ד ז'}

יהי רצון שתמיד נבחר בטוב ובישר מתוך בטחון בצור ישראל ומתוך אחדות.